

KONU ANLATIMI

B- DİLEK KİPLERİ

Dilek kipleri, fiillere dilek anlamı katan kiplerdir.

1- Gereklilik Kipi: (-meli, -malı)

Belirtilen işin yapılması gerektiğini bildirir.

Gitmeliyim

2- İstek Kipi: (-e, -a)

Fiile istek anlamı kazandıran kiptir.

Okuyalım

3- Şart Kipi: (-se, -sa)

Fiilin gerçekleşmesini şarta bağlayan kiptir. Cümle sonuna geldiğinde dilek anlamı katar.

Gelseler

4- Emir Kipi: (Eki yoktur, şahıs ekleriyle çekimlenir.)

Eyleme “emretme” anlamı veren kiptir.

Emir anlamı şahıs ekleriyle cümlenin anlamından çıkarılır. 1. tekil ve 1.çoğul şahıslarda çekimi yoktur.

Anlatsın

NOT: Emir kinin soru çekimi yoktur. Çünkü soru yoluyla emir olmaz.

Sadece 3. kişilerde yapılan soru çekimi ise emir vermekten çok, verilen emri anlamaya yöneliktir..

FİİLLERDE OLUMSUZLUK ANLAMI: Fiilde bildirilen iş oluş ve hareketim gerçekleşmediği ve gerçekleşmeyeceğini bildiren fiiller olumsuz fiillerdir. Olumsuz fiiller “-me,-ma” ekleriyle yapılır. Ancak geniş zamanın 2. ve 3. kişilerinde “-mez, -maz” ekleriyle olumsuzluk sağlanır.
Ör: Onlar da bu çalışmaya katılacaklar. (Olumlu)
Onlar da bu çalışmaya katılmayacaklar. (Olumsuz)

FİİLLERİN SORU ANLAMI: Fiil çekiminde soru anlamı “mı, mi, mu, mü” soru ekleri ile sağlanır. Soru eki, şahıs ekinden önce ya da sonra gelir.

Ör: Hiç ders çalıştınız mı?
Bana masal anlatmayacak mısın?

Fiilde Olumlu Soru - Olumsuz Soru

Arkadaşına haber verdin mi? (olumlu soru)
Arkadaşına haber vermedin mi? (olumsuz soru)

ALİŞTIRMA

Aşağıdaki cümlelerin fiillerinin zamanın bularak altlarına yazınız.

Buraya kadar yorulmasa.

[.....]

Bu gün hayvanları biz besleyelim.

[.....]

Yeni gelen eşyaları bir görmelisin.

[.....]

Ortalığı temizledikten sonra çıksın.

[.....]

Öğleden sonra onu ziyarete gidelim.

[.....]

Aşağıdaki fiillerin olumlu olumsuz veya soru olup olmadıklarını altına yazınız.

Derste hiç parmak kaldırmaz.

[.....]

Mutfağı gitmeden önce temizleyecek mi?

[.....]

Yoğun kardan dolayı kargolar götürülemiyor.

[.....]

Poşette unutulmuş domatesler çürümüş mü?

[.....]

Elindeki çöpleri çöp kutusuna atmayacak mı?

[.....]

ETKİNLİK

Aşağıdaki fiilleri verilen zamana göre cümle içinde kullanınız.

Koş- (gereklilik kipi):

.....

Oku- (istek kipi):

.....

Söyle- (şart kipi):

.....

Gel- (emir kipi):

.....

Aşağıdaki fiilleri verilen kip ve duruma göre çekimleyiniz.

Yaz- (gereklilik olumsuz)

.....

Konuş- (şimdiki zaman olumsuz soru)

.....

Gör- (şart kipi olumlu)

.....

Söyle- (Öğrenilen geçmiş zaman olumlu soru)

.....

Bil- (istek kipi olumsuz)

.....

Yan- (geniş zaman olumsuz soru)

.....

ÇOKTAN SEÇMELİ SORU

1. Başlamalıyım

Yukarıdaki fiilin olumsuz soru biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başlamamalı mı?
- B) Başlamamalı mıyım?
- C) Başlayabilir miyim?
- D) Başlamalı mı?

2. Aşağıdakilerden hangisi “çözebilirsin” eyleminin olumsuzudur?

- A) çözmezsin
- B) çözemezsin
- C) çözmemelisin
- D) çözmemişsin

3. Aşağıdakilerden hangisinde yüklem “Takımımız, sarsılır ama yıkılmaz.” cümlesindeki eylemlerin zamanıyla çekimlenmiştir?

- A) Lütfen bilgisayarını masadan kaldır.
- B) Daha vaktin varken evi süpür.
- C) Boşver bunları her şey olacağına varır.
- D) Gel de dinlen, biraz olsun otur.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem dilek kiplerinden biriyle çekimlenmemiştir?

- A) Koş, sen de bu mutluluğu yaşa.
- B) Yarın herkes buraya toplanacak.
- C) Her şeyden önce insan ahlâklı olmalı.
- D) Bir dediği bir dediğini tutsa.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem geniş zaman kipinin olumsuz biçimindedir?

- A) Çok fazla yükseğe çıkmasın.
- B) İstedğim filmi internette bulamadım.
- C) Söylediklerimin hiçbirini anlamamış.
- D) Artık onun yüzüne bakamazsın.